

**ISTRAŽIVANJE:
“LGBTIQ ZAJEDNICA I LOKALNI IZBORI -
PODGORICA U SJENCI DUGE”**

**ISTRAŽIVAČKI
IZVJEŠTAJ**

Podržano od strane:

ILGA
EUROPE

Istraživanje „**LGBTIQ zajednica i lokalni izbori – Podgorica u sjenci duge**“ i prateći istraživački Izvještaj su finansijski podržani od strane organizacije **ILGA-Europe**, u sklopu njihovog **Creating Opportunities** programa. Mišljenja, ocjene, zaključci i iznesene preporuke su djelo autora, i ne odražavaju obavezno zvanične stavove donatora.

ISTRAŽIVANJE: „LGBTIQ ZAJEDNICA I LOKALNI IZBORI – PODGORICA U SJENCI DUGE“

ISTRAŽIVAČKI IZVJEŠTAJ

IZDAVAČI

LGBT Forum Progres
LGBTIQ Socijalni Centar

ZA IZDAVAČE

Bojana Jokić

TIM UREDNIKA

John M. Barac | Stevan Miliivojević

LEKTURA I PREVOD

Ida Jahić | Ivona Bušković

TEHNIČKA OBRADA I ŠTAMPA:

IVPE Cetinje

www.lgbtprogres.me
info@lgbtprogres.me

 @LGBTForumProgres
 @lgbtforumprogres
 @LGBTFP

lgbtiqsocialcenter@gmail.com

 @LGBTIQSocialCenterMNE

Mišljenja, ocjene, zaključci i komentari iznijeti u ovom izvještaju ne odražavaju nužno mišljenja Izdavača, već predstavljaju objektivno i analitičko prenošenje činjenica i stavova učesnika/ca u Istraživanju.

Izrazi koji se u ovom izvještaju koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju i izraze u ženskom rodu.

Sva prava zadržana. Reprodukција materijala iz ove publikacije je dozvoljena samo za informativne, obrazovne, kulturne i druge svrhe nekomercijalnog i neprofitnog karaktera, uz obavezno ispravno navođenje izvora. Zabranjeno je njeno umnožavanje u komercijalne svrhe, u bilo kom obliku, bez prethodne pismene saglasnosti Izdavača.

LGBT FORUM PROGRES | LGBTIQ SOCIJALNI CENTAR

**ISTRAŽIVANJE: „LGBTIQ ZAJEDNICA I LOKALNI IZBORI –
PODGORICA U SJENCI DUGE“**

ISTRAŽIVAČKI IZVJEŠTAJ

PODGORICA

MAJ 2018.

SADRŽAJ

UVOD	7
ISTRAŽIVAČKA METODOLOGIJA.....	9
PREGLED PITANJA ZA IZBORNE LISTE	11
PREGLED PROGRAMA/KAMPANJA I ANALIZA ODGOVORA IZBORNIM LISTAMA	14
„Za dobro građana Podgorice. Pobjednička koalicija – Milo Đukanović“	15
Grupa građana Saša Mijović – „Pobjednik od riječi“	18
Građanski savez za promjene (SDP – Demos – Slobodni građani)	21
Marko Milačić – Da Podgorica bude porodica – Prava Crna Gora.....	24
Ujedinjena Crna Gora – Goran Danilović – Ozbiljni ljudi za ozbiljan grad	27
Demokratski Front – Socijalistička narodna partija – „Sve za moj grad“	28
Albanska Alternativa – Alternativa Shqiptare	29
Socijaldemokrate – Ivan Brajović – Dosljedno za Podgoricu.....	30
Aleksa Bečić – Dritan Abazović – Podgorica za 21. vijek – Demokrate – URA	31
Srpska Koalicija – Dobrilo Dedeić	32
STATISTIČKI PREGLED ODGOVORA	33
ZAKLJUČAK	38
REFERENCE	41

UVOD

Svjesni činjenice da je LGBTIQ zajednica jedna od najviše diskriminiranih i najugroženijih grupacija u Glavnom gradu, a i Crnoj Gori uopšte, nevladine organizacije **LGBT Forum Progres** i **LGBTIQ Socijalni Centar** su, kroz partnerski poduhvat, sprovele istraživanje među izbornim listama koje su ove godine u trci za Skupštinu Glavnog grada, te analizu njihovih političkih programa/kampanja.

Lokalni izbori u Podgorici, zakazani za 27. maj 2018. godine, okupljaju deset izbornih lista, sa različitim platformama i porukama, kako u pogledu političkih i socio-ekonomskih pitanja, tako i u pogledu ljudskih prava manjinskih grupacija, među kojima su i LGBTIQ osobe.

Cilj ovog istraživanja jeste da svim LGBTIQ osobama u Glavnom gradu pruži objektivni, nepristrasni i činjenični pregled stavova i mišljenja izbornih lista, u domenu pitanja od značaja za LGBTIQ osobe u Podgorici. Rezultati ovog istraživanja ni na koji način ne mogu da se tumače kao podrška ili nedostatak podrške za bilo koju izbornu listu, već isključivo i jedino kao sredstvo informisanja i sagledavanja svih činjenica.

Vođeni činjenicom da je veliki broj LGBTIQ osoba dio biračkog tijela u Podgorici i Crnoj Gori uopšte, te da su njihovi glasovi gotovo podjednako raspodijeljeni na sve političke opcije koje postoje; ali i činjenicom da su LGBTIQ osobe zanemarene u pozitivnom diskursu među političkim subjektima, inicirali smo ovaj istraživački projekat.

Naša zamisao jeste da, pored analize programa/kampanja izbornih listi, kao i prikupljanja informacija o specifičnim stavovima koje one zastupaju, prenesemo i konkretne poruke koje su oni imali za svoje potencijalne LGBTIQ glasače. Ove poruke se nalaze u nastavku Izvještaja, u svom integralnom obliku.

Istraživanje predstavljeno u ovom Izvještaju je druga faza šireg istraživačkog projekta, koji je obuhvatio i Predsjedničke izbore u Crnoj Gori, te predstavio detaljnu analizu prikupljenih

odgovora i svih sedam kampanja za predsjedničke izbore koje su individualni kandidati sprovodili. Ovo istraživanje, kao cjelina, predstavlja prvo političko istraživanje o stavovima u odnosu na LGBTIQ zajednicu, na nacionalnom i lokalnom nivou.

Jedan od primarnih načina da se u Crnoj Gori dođe do jednakosti, poštovanja i prihvatanja LGBTIQ osoba jeste upravo kroz otvoren i uvažavajući politički dijalog. Svi napori koji se ulažu u proces prihvatanja i zaštite LGBTIQ osoba sami po sebi nisu dovoljni, ukoliko ne postoji politička volja da se ostvare konkretne i vidne promjene u ovoj oblasti.

Uvjereni smo da će buduća gradska vlast u Podgorici biti posvećena svim žiteljima Glavnog grada, među kojima je i veliki broj LGBTIQ osoba svih uzrasta i profila, te da će njihovi napori rezultirati vidnim pozitivnim promjenama za sve LGBTIQ osobe u Glavnom gradu.

Konačno, posebnu zahvalnost dugujemo svim izbornim listama koje su uzele učešće u ovom istraživanju, njihovim timovima na komunikaciji i koordinaciji svih pojedinosti; kao i organizaciji **ILGA-Europe** koja je prepoznala značaj ovog projekta i isti finansijski podržala.

Bojana Jokić, **LGBT Forum Progres**

John M. Barac, **LGBTIQ Socijalni Centar**

ISTRAŽIVAČKA METODOLOGIJA

Istraživanje je realizovano kroz dvije etape, koje su pratile jedna drugu, kako bi se LGBTIQ osobama, ali i široj javnosti, mogli prenijeti svi dostupni podaci i ukupna slika stavova izbornih lista o pitanjima od značaja za LGBTIQ zajednicu u Glavnom gradu.

Prva etapa istraživanja podrazumijeva **analizu** programa/kampanja izbornih lista, u kontekstu tema relevantnih za LGBTIQ zajednicu, kao što su pravna zaštita, obrazovanje, zakonski statusi istopolnih parova, donošenje novih zakonskih i podzakonskih rješenja, kao i odgovora na prisutnu diskriminaciju i marginalizaciju LGBTIQ zajednice u Podgorici.

Kod izbornih lista koji nisu kreirali specifičan predsjednički program, istraživački tim je primarnu analizu bazirao na programima partija, odnosno političkih grupacija koje su podržale date izborne liste. Dodatna komponenta analiza kampanja uključuje i medijske nastupe, govore na konvencijama i skupovima političke prirode održanih u toku trajanja kampanje, a u kojima su tretirana pitanja od značaja za LGBTIQ zajednicu.

Upitnik, kao istraživačka forma, je upotrijebljen u drugoj etapi kako bi se od izbornih lista prikupili odgovori na istraživačka pitanja. Sama pitanja su formulisana tako da nije ostavljen prostor za dvosmislene i nejasne odgovore, kao ni za odgovore koji nisu vezani za sadržinu pitanja. Upitnik sadrži 16 pitanja, od čega je 5 sa mogućnošću višestrukog izbora, 7 su kombinovanog tipa, a u 2 se unosi tekst u predviđena polja.

Takođe, sam upitnik je podijeljen u 3 logičke cjeline, koje prate jedna drugu. U prvoj cjelini su pitanja vezana za samu izbornu listu i osnovne programske činioce. Druga cjelina sadrži pitanja koja su vezana za vidljivost i sveukupnu podršku za LGBTIQ zajednicu i pitanja koja su od značaja za nju, dok u trećoj cjelini fokus stavljen na konkretne probleme sa kojima se suočava LGBTIQ zajednica u Podgorici. Konačno, ostavljen je prostor da pošaljete poruku svim LGBTIQ osobama u Podgorici koje su potencijalni birači vaše izborne liste.

Istraživački upitnik je dostavljen svim izbornim listama 4. maja 2018. godine, u elektronskoj formi, sa rokom od deset dana za dostavljanje odgovora. U tom roku su dvije izborne liste dostavile svoje odgovore, dok su nakon isteka roka to učinile još dvije.

Od ukupno deset izbornih lista kojima je upitnik dostavljen, svoje odgovore **su dostavile** sledeće liste: „**Za dobro građana Podgorice**. Pobjednička koalicija – Milo Đukanović“, „Grupa građana Saša Mijović – **Pobjednik od riječi**“, „**Građanski savez za promjene** (SDP – Demos – Slobodni građani)“ i „Marko Milačić – **Da Podgorica bude porodica** – Prava Crna Gora“.

Svoje odgovore **nisu dostavile** sledeće izborne liste: „Ujedinjena Crna Gora – Goran Danilović – **Ozbiljni ljudi za ozbiljan grad**“, „Demokratski Front – Socijalistička narodna partija – **Sve za moj grad**“, „**Albanska Alternativa** – Alternativa Shqiptare“, „Socijaldemokrate – Ivan Brajović – **Dosljedno za Podgoricu**“, „Aleksa Bečić – Dritan Abazović – **Podgorica za 21. vijek** – Demokrate – URA“ i „**Srpska Koalicija** – Dobrilo Dedeić“.

Po dobijanju ispunjenih upitnika, isti su profesionalno obrađeni upotrebom **IBM SPSS Statistics 22** softvera i pretočeni u tekstualne i vizuelne rezultate (tabele i grafikone).

PREGLED PITANJA ZA IZBORNE LISTE

U **prvoj logičkoj cjelini** upitnika, učesnici u istraživanju su unosili:

- a) Naziv izborne liste,
- b) Naziv političkih subjekta (jednog ili više) koji čine izbornu listu,
- c) odgovor na pitanje „Da li se program i kampanja vaše izborne liste za predstojeće lokalne izbore u Podgorici na bilo koji način direktno fokusira na probleme i potrebe LGBTIQ osoba u Glavnom gradu?“. Ukoliko je odgovor izborne liste na ovo pitanje bio „Da“, ostavljen je prostor da obrazlože na koji način.
- d) odgovor na pitanje „Da li vaša izborna lista sadrži konkretne mjere i programe usmjerene ka rješavanju problema nasilja, diskriminacije i odbacivanja sa kojima se suočavaju LGBTIQ osobe u Podgorici?“. Ukoliko je odgovor izborne liste na ovo pitanje bio „Sadrži“, ostavljen je prostor da navedu koje.

Konačno, ostavljen je prostor da se navede ime i prezime ovlaštenog lica koje je ispunilo upitnik u ime izborne liste.

U **drugoj logičkoj cjelini** upitnika su pitanja vezana za vidljivost i direktnu podršku LGBTIQ zajednicu u Glavnom gradu, koja su bila u formi višestrukog izbora:

- a) Da li na vašoj izbornoj listi ima LGBTIQ osoba koje su javno autovane?
- b) Da li na vašoj izbornoj listi ima LGBTIQ osoba koje su autovane u okviru partije/koalicije/izborne liste?
- c) Da li smatrate da je važno da LGBTIQ osobe na direktan način uzmu učešće u procesu vršenja vlasti na lokalnom nivou?

- d) Da li ste spremni da, kao potencijalni odbornici Skupštine Glavnog grada, podržite napore koji se realizuju u pravcu ostvarivanja ljudskih prava, jednakosti i ravnopravnosti LGBTIQ osoba u Podgorici?
- e) Da li ste spremni da, kao potencijalni odbornici Skupštine Glavnog grada, podržite događaje, skupove i manifestacije koji su od značaja za proces prihvatanja i poštovanja ljudskih prava LGBTIQ osoba u Podgorici?
- f) Da li ćete se, kao potencijalni odbornici Skupštine Glavnog grada, zalagati za obezbjeđivanje prostora i podrške za potrebe Centra za LGBTIQ osobe, čiji je rad prestao 2016. godine?
- g) Da li ćete se, kao potencijalni odbornici Skupštine Glavnog grada, zalagati za obezbjeđivanje održive podrške za potrebe Skloništa za LGBTIQ osobe žrtve nasilja?

Na pitanja c, d, e, f i g, ostavljen je prostor za unošenje dodatnog obrazloženja odgovora.

U **trećoj logičkoj cjelini** upitnika, koja se odnosi na svakodnevni život LGBTIQ osoba u Glavnom gradu, izborne liste su odgovarale na sledeća pitanja:

- a) Kako ocenjujete sledeće oblasti od značaja za život LGBTIQ osoba u Podgorici (na skali od 1 do 5, gdje je 1 „Veoma loše“ a 5 „Veoma dobro“):
- trenutni sveukupan položaj,
 - trenutno stanje ljudskih prava,
 - trenutni nivo zaštite od strane institucija sistema,
 - trenutni nivo bezbjednosti i sigurnosti,
 - trenutna zastupljenost u obrazovnim programima,
 - trenutna zastupljenost u javnom životu, i
 - trenutna zastupljenost u političkom životu.

b) Da li smatrate da su sledeće društvene pojave izražen problem sa kojim se suočava LGBTIQ zajednica u Podgorici?

- diskriminacija,
- nasilje,
- govor mržnje,
- homo/bi/transfobija.
- trenutna obespravljenost,
- nedovoljna vidljivost,
- nezastupljenost u javnom životu.

U **zaključnom dijelu** upitnika, izborne liste su upitane sledeće:

a) S obzirom da su sve LGBTIQ osobe sa pravom glasa u Podgorici potencijalni glasači vaše izborne liste, da li imate poruku koju želite da im uputite?

PREGLED PROGRAMA/KAMPANJA I ANALIZA ODGOVORA IZBORNIH LISTA

„Za dobro građana Podgorice. Pobjednička koalicija – Milo Đukanović“

Demokratska partija socijalista nastupa sa koalicionim partnerima iz Bošnjačke stranke, Liberalne partije, Demokratske unije Albanaca, Crnogorske i Pozitivne Crne Gore na lokalnim izborima u Podgorici. Nosilac izborne liste „Za dobro građana Podgorice“ je dr **Ivan Vuković**.

Analizom njihove predizborne kampanje, u kontekstu LGBTIQ zajednice, istraživački tim konstatuje da se ova izborna lista nije bavila problemima i potrebama LGBTIQ zajednice, kao i da nije bilo eksplicitnog pominjanja LGBTIQ zajednice ni u pozitivnom ni u negativnom kontekstu.

Izborna lista „Za dobro građana Podgorice“ je učestvovala u istraživanju.

Odgovori:

1. Na pitanje da li se njihov program i kampanja za lokalne izbore u Podgorici na bilo koji način direktno fokusiraju na probleme i potrebe LGBTIQ osoba, izborna lista je odgovorila sa **da**, uz sledeće obrazloženje¹:

„Na podizanju kvaliteta života svih građana.“

2. Na pitanje da li njihova izborna lista sadrži konkretne mjere i programe usmjerene ka rješavanju problema nasilja, diskriminacije i odbacivanja sa kojim se suočavaju LGBTIQ osobe u Podgorici, izborna lista je odgovorila da **ne sadrži**.

¹ Sve poruke izbornih lista prenosimo integralno, bez predrasuda i uz puno uvažavanje svih političkih stavova.

3. Izborna lista je navela da među njenim članovima **nema** LGBTIQ osoba koje su javno autovane, te da se, uz puno poštovanje svojih članova/ica, **uzdržavaju** od odgovora na pitanje da li ima LGBTIQ osoba koje su autovane u okviru same izborne liste.

4. Na pitanje da li smatraju da je važno da LGBTIQ osobe na direktan način uzmu učešće u procesu vršenja vlasti na lokalnom nivou, izborna lista je odgovorila da **uglavnom jeste**.

5. Na pitanje da li su spremni da podrže napore i koji se realizuju u pravcu ostvarivanja ljudskih prava, jednakosti i ravnopravnosti LGBTIQ osoba u Podgorici, izborna lista je odgovorila da **jeste**.

6. Na pitanje da li su spremni da podrže događaje, skupove i manifestacije od značaja za proces prihvatanja i poštovanja ljudskih prava LGBTIQ osoba u Podgorici, izborna lista je odgovorila da **jeste**.

7. Izborna lista je navela da se **hoće** zalagati za obezbjeđivanje održive podrške i prostora za potrebe Centra za LGBTIQ osobe i Skloništa za LGBTIQ osobe žrtve nasilja.

8. Što se tiče oblasti od značaja za život LGBTIQ osoba u Podgorici, izborna lista je ocijenila kao:

- **ni loše ni dobro** trenutnu zastupljenost u obrazovnim programima, trenutnu zastupljenost u javnom životu i trenutnu zastupljenost u političkom životu;

- **dobro** trenutni sveukupan položaj LGBTIQ osoba, trenutno stanje ljudskih prava, trenutni nivo zaštite od strane institucija sistema i trenutni nivo bezbjednosti i sigurnosti.

9. Izborna lista je navela da **smatra** da su diskriminacija, nasilje, govor mržnje, homo/bi/transfobija, nedovoljna vidljivost i nezastupljenost u javnom životu izraženi problemi sa kojima se suočava LGBTIQ zajednica u Podgorici, ali da **ne smatra** da je trenutna obespravljeno izražen problem.

10. Konačno, izborna lista „Za dobro građana Podgorice“ je svojim potencijalnim LGBTIQ glasačima uputila sledeću poruku:

„Lista „Za dobro građana Podgorice – Pobjednička koalicija. Milo Đukanović“ želi da svim građanima Podgorice, bez obzira na različita lična svojstva obezbijedi moderan i kvalitetan život u Glavnom gradu Crne Gore. Stoga stvaramo i unapređujemo uslove za Podgoricu koja je grad tradicionalnog suživota i novog urbanog duha. U proteklom mandatu smo radili na unapređenju saobraćajne i komunalne infrastrukture, pretvaranju centra grada u pješačku zonu sa novim sadržajima, parkovima, adekvatnim mobilijarom, novim trgovima, spomenicima; novim ulicama i bulevarima; izgradnjom novih kulturnih, obrazovnih i zdravstvenih institucija, sportskim i rekreativnim kapacitetima; izgradnjom dnevnih centara za penzionere, omladinu sa teškoćama u razvoju i objektima socijalnog stanovanja. Uz poseban fokus na stvaranje uslova za ubrzan razvoj ekonomije i biznisa u Glavnom gradu, što daje prostor za nova radna mjesta, želimo da nastavimo realizaciju započetih i otpočnemo nove projekte koji će Podgoricu činiti evropskim gradom, koji će biti dobro mjesto za život svakog pojedinca. Mi smo lista koja objedinjuje, poštuje i čuva razlike crnogorskog društva. Demokratska partija socijalista kao partija koja je i do sada usvajala propise kojima omogućuje da različitosti u Crnoj Gori postanu pravilo a ne izuzetak, to će činiti i u budućnosti, a Glavni grad će biti posvećen realizaciji svih politika koje donosimo u interesu svih građana Crne Gore. Stoga pozivamo sve predstavnike LGBTIQ zajednice da svoje povjerenje na izborima 27. maja u Podgorici povjere našoj koaliciji „Za dobro građana Podgorice – Pobjednička koalicija. Milo Đukanović“, i zaokruže broj 1.“

Grupa građana Saša Mijović – „Pobjednik od riječi“

Saša Mijović učestvuje na lokalnim izborima u Podgorici kao jedini kandidat koji je predložen od strane grupe građana, a ne političkih subjekata. Slogan njegove izborne liste je „Pobjednik od riječi“.

Analizom njihove predizborne kampanje, u kontekstu LGBTIQ zajednice, istraživački tim konstatuje da se ova izborna lista nije bavila problemima i potrebama LGBTIQ osoba, ali da jeste bilo direktnog pomena LGBTIQ zajednice u pozitivnom kontekstu, tokom javnih nastupa predstavnika/ca izborne liste.

Izborna lista „Pobjednik od riječi“ je učestvovala u istraživanju.

Odgovori:

1. Na pitanje da li se njihov program i kampanja za lokalne izbore u Podgorici na bilo koji način direktno fokusiraju na probleme i potrebe LGBTIQ osoba, izborna lista je odgovorila sa **da**, uz sledeće obrazloženje:

„Zaštita osnovnih ljudskih prava i sloboda i borba protiv svih vidova diskriminacije, a naročito marginalizovanih i diskriminisanih grupa (bivših korisnika/ca droga, LGBT zajednice, RAE populacije).“

2. Na pitanje da li njihova izborna lista sadrži konkretne mjere i programe usmjerene ka rješavanju problema nasilja, diskriminacije i odbacivanja sa kojim se suočavaju LGBTIQ osobe u Podgorici, izborna lista je odgovorila da **sadrži**, uz sledeće obrazloženje:

„Činjenica je da se na građanskoj listi nalaze aktivisti civilnog društva koji su istaknuti borci protiv svih oblika diskriminacije i koji su u kontinuitetu osuđivali svaki napad na LGBTIQ zajednicu,

podržavali svaki skup koji je organizovala zajednica. Sadržaj programa je usmjeren na veću vidljivost zajednice, na sprečavanje nasilja, na održivost servisa koje pružaju organizacije civilnog društva.“

3. Izborna lista je navela da među njenim članovima **nema** LGBTIQ osoba koje su javno autovane, ali da **ima** LGBTIQ osoba koje su autovane u okviru same izborne liste.

4. Na pitanje da li smatraju da je važno da LGBTIQ osobe na direktan način uzmu učešće u procesu vršenja vlasti na lokalnom nivou, izborna lista je odgovorila da **jeste**, uz sledeće obrazloženje:

„Naša ključna parola jeste „Ništa o nama bez nas“. Svaka diskriminisana i marginalizovana grupa najbolje zna svoje potrebe i probleme sa kojima se suočava. Svaka diskriminisana grupa mora da uzme učešća od početka planiranja strategija i akcija, pa do donošenja odluka.“

5. Na pitanje da li su spremni da podrže napore i koji se realizuju u pravcu ostvarivanja ljudskih prava, jednakosti i ravnopravnosti LGBTIQ osoba u Podgorici, izborna lista je odgovorila da **jeste**, uz sledeće obrazloženje:

„Mi smo građanska lista i imamo koncepciju rada koja se temelji na principu inkluzivnosti i podizanju svijesti o prihvatanju drugosti i različitosti.“

6. Na pitanje da li su spremni da podrže događaje, skupove i manifestacije od značaja za proces prihvatanja i poštovanja ljudskih prava LGBTIQ osoba u Podgorici, izborna lista je odgovorila da **jeste**, uz sledeće obrazloženje;

„I do sada smo kao aktivisti civilnog društva podržavali svaki skup LGBT zajednice pa ćemo tako i nastaviti i kad uđemo u Skupštinu grada.“

7. Izborna lista je navela da se **hoće** zalagati za obezbjeđivanje održive podrške i prostora za potrebe Centra za LGBTIQ osobe i Skloništa za LGBTIQ osobe žrtve nasilja.

8. Što se tiče oblasti od značaja za život LGBTIQ osoba u Podgorici, izborna lista je ocijenila kao:

- **veoma loše** trenutni sveukupan položaj LGBTIQ osoba, trenutni nivo bezbjednosti i sigurnosti, trenutnu zastupljenost u obrazovnim programima, trenutnu zastupljenost u javnom životu i trenutnu zastupljenost u političkom životu;

- **loše** trenutno stanje ljudskih prava i trenutni nivo zaštite od strane institucija sistema.

9. Izborna lista je navela da **smatra** da su diskriminacija, nasilje, govor mržnje, homo/bi/transfobija, trenutna obespravljenoost, nedovoljna vidljivost i nezastupljenost u javnom životu izraženi problemi sa kojima se suočava LGBTIQ zajednica u Podgorici.

10. Konačno, izborna lista „Pobjednik od riječi“ je svojim potencijalnim LGBTIQ glasačima uputila sledeću poruku:

„Glasajte za Građansku listu Saša Mijović – Pobjednik od riječi, jer se mi borimo za čovjeka, za društvo prihvatanja različitosti i za participativnu demokratiju.“

Građanski savez za promjene (SDP – Demos – Slobodni građani)

Socijaldemokratska partija, Demos i slobodni građani zajednički nastupaju na lokalnim izborima u Podgorici. Nosilac Izborne liste „Građanski savez za promjene“ je **Ivan Vujović**.

Analizom njihove predizborne kampanje, u kontekstu LGBTIQ zajednice, istraživački tim konstatuje da se ova izborna lista nije bavila problemima i potrebama LGBTIQ osoba, kao i da nije bilo eksplicitnog pominjanja LGBTIQ zajednice ni u pozitivnom ni u negativnom kontekstu.

Izborna lista „Građanski savez za promjene“ je učestvovala u istraživanju.

Odgovori:

1. Na pitanje da li se njihov program i kampanja za lokalne izbore u Podgorici na bilo koji način direktno fokusiraju na probleme i potrebe LGBTIQ osoba, izborna lista je odgovorila sa **ne**.
2. Na pitanje da li njihova izborna lista sadrži konkretne mjere i programe usmjerene ka rješavanju problema nasilja, diskriminacije i odbacivanja sa kojim se suočavaju LGBTIQ osobe u Podgorici, izborna lista je odgovorila da **ne sadrži**.
3. Izborna lista je navela da među njenim članovima **nema** LGBTIQ osoba koje su javno autovane, kao i da **nema** LGBTIQ osoba koje su autovane u okviru same izborne liste.
4. Na pitanje da li smatraju da je važno da LGBTIQ osobe na direktan način uzmu učešće u procesu vršenja vlasti na lokalnom nivou, izborna lista je odgovorila da **jeste**, uz sledeće obrazloženje:

„Građani svih profilecija treba da uzmu direktno učešće u društvenim aktivnostima u Glavnom gradu.“

5. Na pitanje da li su spremni da podrže napore i koji se realizuju u pravcu ostvarivanja ljudskih prava, jednakosti i ravnopravnosti LGBTIQ osoba u Podgorici, izborna lista je odgovorila da **jeste**, uz sledeće obrazloženje:

„Niko ne smije da bude diskriminisan zbog svoje orijentacije.“

6. Na pitanje da li su spremni da podrže događaje, skupove i manifestacije od značaja za proces prihvatanja i poštovanja ljudskih prava LGBTIQ osoba u Podgorici, izborna lista je odgovorila da **uglavnom jeste**.

7. Izborna lista je navela da se **neće** zalagati za obezbeđivanje održive podrške i prostora za potrebe Centra za LGBTIQ osobe i Skloništa za LGBTIQ osobe žrtve nasilja, uz sledeće obrazloženje:

„Zalagaćemo se za ostvarivanje prava svih građana Podgorice, bez obzira na to da li su pripadnici neke organizacije ili ne. Obećavanja da će se odbornici zalagati za trošenje novca poreskih obveznika bez odgovarajućih informacija, ne bi bilo odgovorno prema građanima Podgorice, a ostajemo otvoreni za sve inicijative koje će biti usmerene na kvalitetan život naših sugrađana.“

8. Što se tiče oblasti od značaja za život LGBTIQ osoba u Podgorici, izborna lista je ocijenila kao:

- **veoma loše** trenutnu zastupljenost u političkom životu;

- **loše** trenutno stanje ljudskih prava LGBTIQ osoba i trenutni nivo bezbednosti i sigurnosti;

- **ni loše ni dobro** trenutni sveukupan položaj, trenutni nivo zaštite od strane institucija sistema, trenutnu zastupljenost u obrazovnim programima i trenutnu zastupljenost u javnom životu.

9. Izborna lista je navela da **smatra** da su diskriminacija, nasilje, govor mržnje, homo/bi/transfobija i trenutna obespravljeno izraženi problemi sa kojima se suočava LGBTIQ zajednica u Podgorici, ali da **ne smatra** izraženim problemima nedovoljnu vidljivost i nezastupljenost u javnom životu.

10. Konačno, izborna lista „Građanski savez za promjene“ je svojim potencijalnim LGBTIQ glasačima uputila sledeću poruku:

„Glasajte za našu listu kako bi obezbijedili veća prava za sve građane Glavnog grada i kako bi ostvarili neophodne promjene. Glasajući za Građanski savez za promjene, glasate za Podgoricu po mjeri građana.“

Marko Milačić – Da Podgorica bude porodica – Prava Crna Gora

Prava Crna Gora samostalno će nastupiti na lokalnim izborima u Podgorici. Nosilac izborne liste “Da Podgorica bude porodica” je **Vladislav Dajković**.

Analizom njihove predizborne kampanje, u kontekstu LGBTIQ zajednice, istraživački tim konstatuje da se ova izborna lista nije bavila problemima i potrebama LGBTIQ osoba. S druge strane, uočena je **ozbiljna zloupotreba LGBTIQ zajednice** od strane predstavnika ove izborne liste, upotreba diskriminatornog jezika, pozivanje na mržnju i netoleranciju, kao i populistička upotreba pravne regulacije istopolnih zajednica u svrhe političke kampanje i pridobijanja radikalnijeg biračkog tijela.

Izborna lista „Da Podgorica bude porodica“ je učestvovala u istraživanju.

Odgovori:

1. Na pitanje da li se njihov program i kampanja za lokalne izbore u Podgorici na bilo koji način direktno fokusiraju na probleme i potrebe LGBTIQ osoba, izborna lista je odgovorila sa **ne**.
2. Na pitanje da li njihova izborna lista sadrži konkretne mjere i programe usmjerene ka rješavanju problema nasilja, diskriminacije i odbacivanja sa kojim se suočavaju LGBTIQ osobe u Podgorici, izborna lista je odgovorila da **ne sadrži**, uz sledeće obrazloženje:

„Ne, ali bih podržao otvaranje nacionalnih kuhinja i domova za stare osobe, koji ne postoje u Podgorici.“
3. Izborna lista je navela da među njenim članovima **nema** LGBTIQ osoba koje su javno autovane, kao i da **nema** LGBTIQ osoba koje su autovane u okviru same izborne liste.

4. Na pitanje da li smatraju da je važno da LGBTIQ osobe na direktan način uzmu učešće u procesu vršenja vlasti na lokalnom nivou, izborna lista je odgovorila da **nije**, uz sledeće obrazloženje:

„Ne smetram. Zašto bi bilo ko dobijano neku funkciju na bazi svoje seksualnosti. To je nepristojno. Nek dobiju na bazi svog znanja i struke.“

5. Na pitanje da li su spremni da podrže napore i koji se realizuju u pravcu ostvarivanja ljudskih prava, jednakosti i ravnopravnosti LGBTIQ osoba u Podgorici, izborna lista je odgovorila da **nije**, uz sledeće obrazloženje:

„Ne, ali sam spreman da podržim napore radnika KAP-a, majki sa troje i više dece, ljudi iz park šume Zagorič i slično. Ti ljudi stradaju u Cg, a ne LGBT.“

6. Na pitanje da li su spremni da podrže događaje, skupove i manifestacije od značaja za proces prihvatanja i poštovanja ljudskih prava LGBTIQ osoba u Podgorici, izborna lista je odgovorila da **nije**, uz sledeće obrazloženje;

„Ne, ali bih podržao porodičnu paradu koja promoviše onu grupu koja zaista jeste na udaru - porodicu.“

7. Izborna lista je navela da se **neće** zalagati za obezbeđivanje održive podrške i prostora za potrebe Centra za LGBTIQ osobe i Skloništa za LGBTIQ osobe žrtve nasilja, uz sledeće obrazloženje:

„Ne, ali ću se boriti da se otvori, recimo, dom za stare koji ne postoji u Podgorici. Osuđujem bilo koji vid nasilja, pa samim tim i na LGBT osobe, ali smatram da treba raditi na činjenici da policija i tužilaštvo ne rade svoj posao kako treba, pa se nasilnici često izvuku nekažnjeno.“

8. Što se tiče oblasti od značaja za život LGBTIQ osoba u Podgorici, izborna lista je ocijenila kao:

- **dobro** trenutni sveukupan položaj LGBTIQ osoba i trenutno stanje ljudskih prava;

- **veoma dobro** trenutni nivo zaštite od strane institucija sistema, trenutni nivo bezbjednosti i sigurnosti, trenutnu zastupljenost u obrazovnim programima, trenutnu zastupljenost u javnom životu i trenutnu zastupljenost u političkom životu.

9. Izborna lista je navela da **ne smatra** da su diskriminacija, nasilje, govor mržnje, homo/bi/transfobija, trenutna obespravljenoost, nedovoljna vidljivost i nezastupljenost u javnom životu izraženi problemi sa kojima se suočava LGBTIQ zajednica u Podgorici.

10. Konačno, izborna lista „Da Podgorica bude porodica“ je svojim potencijalnim LGBTIQ glasačima uputila sledeću poruku:

„Borićemo se za prava svakog čovjeka, pa samim tim i pripadnika LGBT populacije. Ali imam poruku za njihove predstavnike: dalje ruke od porodice i porodičnih vrijednosti.“

Ujedinjena Crna Gora – Goran Danilović – Ozbiljni ljudi za ozbiljan grad

Ujedinjena Crna Gora samostalno će nastupiti na lokalnim izborima u Podgorici. Nosilac izborne liste „Ozbiljni ljudi za ozbiljan grad“ je **Danilo Jokić**.

Analizom njihove predizborne kampanje, u kontekstu LGBTIQ zajednice, istraživački tim konstatuje da se ova izborna lista nije bavila problemima i potrebama LGBTIQ osoba, kao i da nije bilo eksplicitnog pominjanja LGBTIQ zajednice ni u pozitivnom ni u negativnom kontekstu.

Izborna lista nije uzela učešće u istraživanju!

Demokratski Front – Socijalistička narodna partija – „Sve za moj grad“

Demokratski Front i Socijalistička narodna partija zajednički nastupaju na lokalnim izborima u Podgorici. Nosilac izborne liste „Sve za moj grad“ je **Slaven Radunović**.

Analizom njihove predizborne kampanje, u kontekstu LGBTIQ zajednice, istraživački tim konstatuje da se ova izborna lista nije bavila problemima i potrebama LGBTIQ osoba, kao i da nije bilo eksplicitnog pominjanja LGBTIQ zajednice ni u pozitivnom ni u negativnom kontekstu.

Izborna lista nije uzela učešće u istraživanju!

Albanska Alternativa – Alternativa Shquiptare

Albanska Alternativa samostalno nastupa na lokalnim izborima u Podgorici. Nosilac izborne liste „Albanska alternativa“ je **Nik Đeljošaj**.

Analizom njihove predizborne kampanje, u kontekstu LGBTIQ zajednice, istraživački tim konstatuje da se ova izborna lista nije bavila problemima i potrebama LGBTIQ osoba, kao i da nije bilo eksplicitnog pominjanja LGBTIQ zajednice ni u pozitivnom ni u negativnom kontekstu.

Izborna lista nije uzela učešće u istraživanju!

Socijaldemokrate – Ivan Brajović – Dosljedno za Podgoricu

Socijaldemokrate Crne Gore samostalno nastupa na lokalnim izborima u Podgorici. Nosilac izborne liste „Dosljedno za Podgoricu“ je dr **Đorđe Suhih**.

Analizom njihove predizborne kampanje, u kontekstu LGBTIQ zajednice, istraživački tim konstatuje da se ova izborna lista nije bavila problemima i potrebama LGBTIQ osoba, kao i da nije bilo eksplicitnog pominjanja LGBTIQ zajednice ni u pozitivnom ni u negativnom kontekstu.

Izborna lista nije uzela učešće u istraživanju!

Aleksa Bečić – Dritan Abazović – Podgorica za 21. vijek – Demokrate – URA

Demokratska Crna Gora i Ujedinjena reformska akcija zajednički nastupaju na lokalnim izborima u Podgorici. Nosilac izborne liste „Podgorica za 21. vijek“ je **Vladimir Čadenović**.

Analizom njihove predizborne kampanje, u kontekstu LGBTIQ zajednice, istraživački tim konstatuje da se ova izborna lista nije bavila problemima i potrebama LGBTIQ osoba, kao i da nije bilo eksplicitnog pominjanja LGBTIQ zajednice ni u pozitivnom ni u negativnom kontekstu.

Izborna lista nije uzela učešće u istraživanju!

Srpska Koalicija – Dobrilo Dedeić

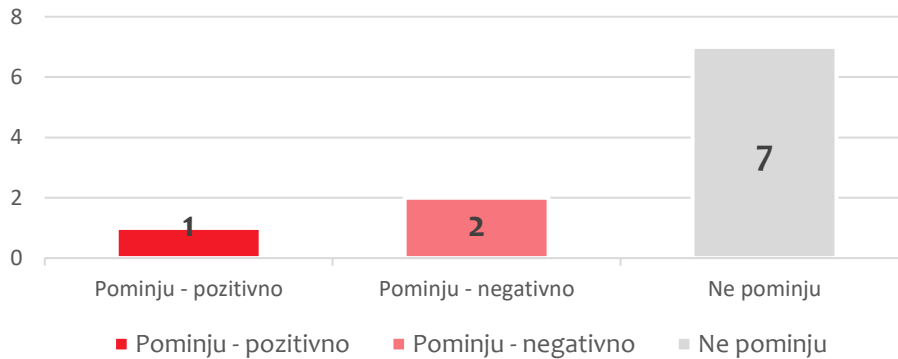
Srpska lista samostalno nastupa na lokalnim izborima u Podgorici. Nosilac izborne liste „Srpska Koalicija“ je **Dobrilo Dedeić**.

Analizom njihove predizborne kampanje, u kontekstu LGBTIQ zajednice, istraživački tim konstatuje da se ova izborna lista nije bavila problemima i potrebama LGBTIQ osoba, ali da je bilo pomena LGBTIQ zajednice u **negativnom i diskriminatornom kontekstu**, tokom javnog iznošenja stavova od strane predstavnika/ca ove izborne liste.

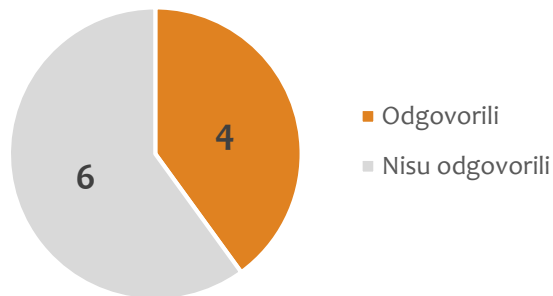
Izborna lista nije uzela učešće u istraživanju!

STATISTIČKI PREGLED ODGOVORA

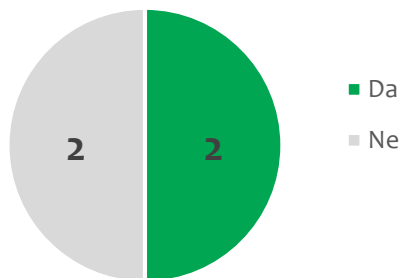
Da li programi/kampanje izbornih lista na bilo koji način direktno pominju LGBTIQ zajednicu?

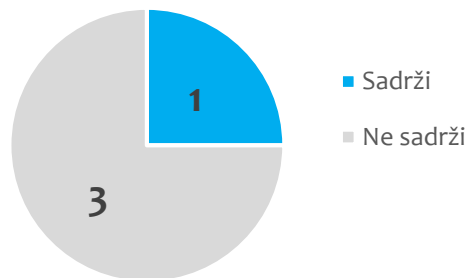
Izborne liste u odnosu na dostavljene odgovore:

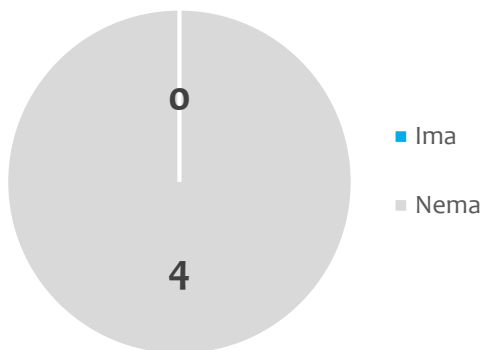
Da li se program i kampanja vaše izborne liste na bilo koji način direktno fokusiraju na probleme i potrebe LGBTIQ osoba u Glavnom gradu?

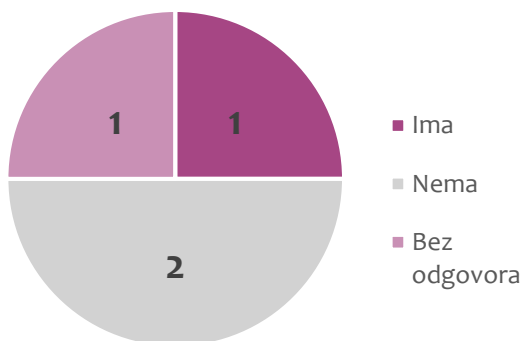
Da li vaša izborna lista sadrži konkretne mjere i programe usmjerene ka rješavanju problema nasilja, diskriminacije i odbacivanja LGBTIQ osoba u Podgorici?

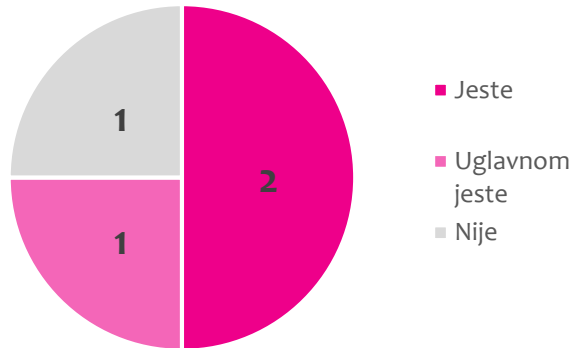
Da li na vašoj izornoj listi ima LGBTIQ osoba koje su javno autovane?

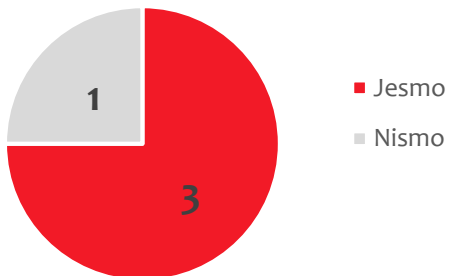
Da li na vašoj izornoj listi ima LGBTIQ osoba koje su autovane u okviru partije/koalicije/liste?

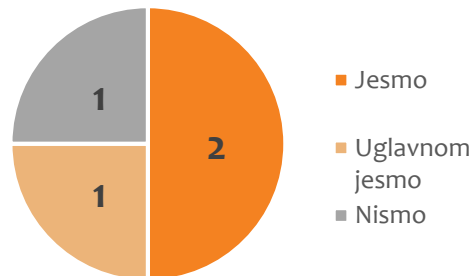
Da li smatrate da je važno da LGBTIQ osobe na direktan način učestvuju u procesu vršenja vlasti na lokalnom nivou?

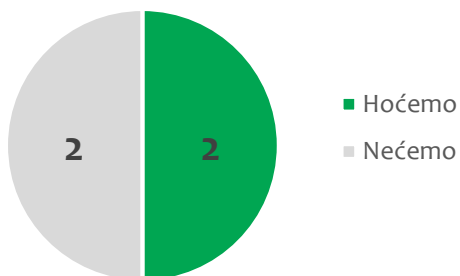
Da li ste spremni da podržite napore koji se realizuju u pravcu ostvarivanja ljudskih prava, jednakosti i ravnopravnosti LGBTIQ osoba u Podgorici?

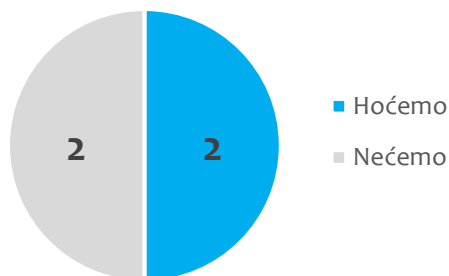
Da li ste spremni da podržite događaje, skupove i manifestacije od značaja za proces prihvatanja i poštovanja ljudskih prava LGBTIQ osoba u Podgorici?

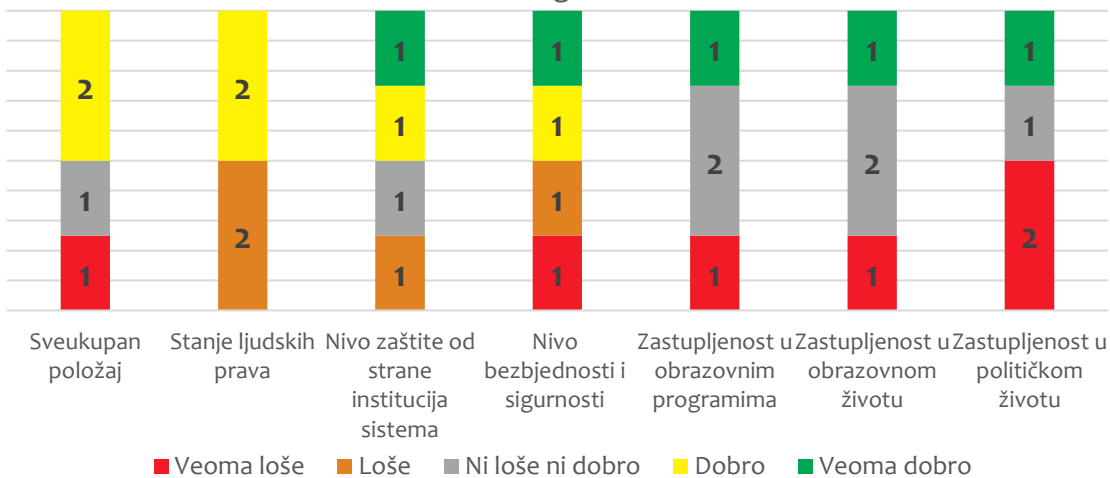
Da li ćete se zalagati za obezbeđivanje prostora i podrške za potrebe Centra za LGBTIQ osobe?

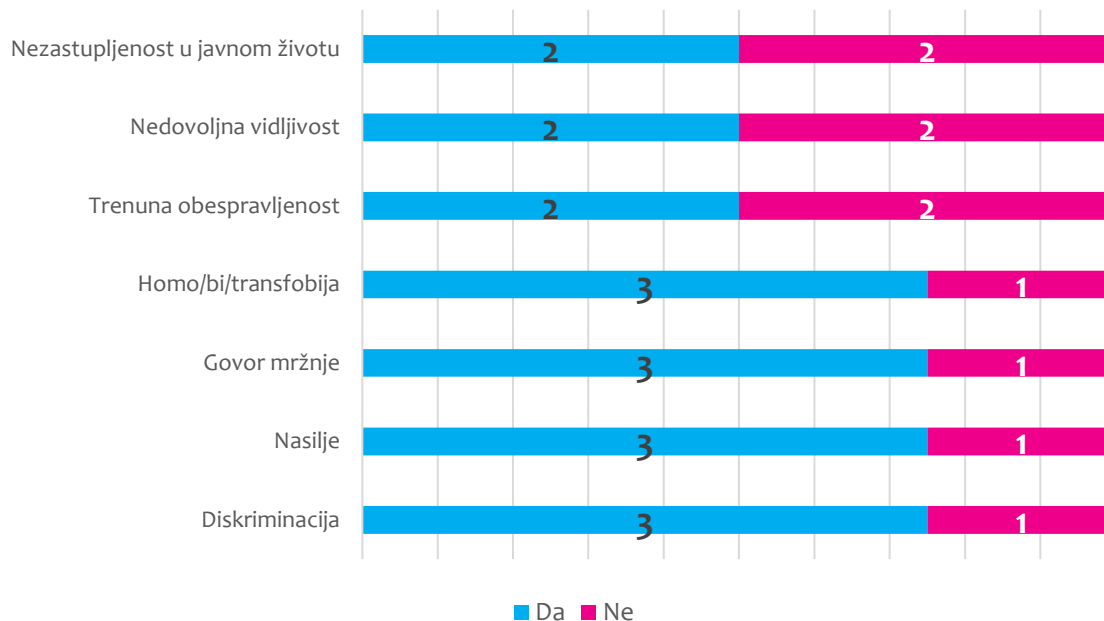
Da li ćete se zalagati za obezbeđivanje održive podrške za potrebe Skloništa za LGBTIQ osobe žtve nasilja?

Kako ocjenjujete sledeće oblasti od značaja za život LGBTIQ osoba u Podgorici?

Da li smatrate da su sledeće društvene pojave izražen problem sa kojim se suočava LGBTIQ zajednica u Podgorici?

ZAKLJUČAK

Na osnovu sprovedene analize izbornih lista, kao i programa političkih partija i struktura koje te izborne liste predstavljaju, istraživački tim je došao do više konkretnih zaključaka.

Uprkos činjenici da se LGBTIQ vezana tematika može pronaći u programskim dokumentima partija, odnosno programima pojedinih izbornih lista, kako u pozitivnom tako i u negativnom smislu, primjećeno je da se većina izbornih lista uzdržavala od direktnog pominjanja LGBTIQ osoba ili LGBTIQ tematike.

Određene izborne liste, odnosno njihovi predstavnici/ce, su tokom svojih javnih obraćanja pozivali su na poštovanje ljudskih prava, obuhvatajući i pobrojavajući većinu manjinskih i ugroženih grupa, pritom u potpunosti ignorišući LGBTIQ populaciju.

Ovo uzdržavanje jasna je indikacija da se LGBTIQ osobe od strane političkih subjekata na lokalnom nivou ne samo ne prepoznaju kao potencijalno glasačko tijelo, već se, naprotiv, prepoznaju kao potencijalna prepreka i da mogu proizvesti gubitke određenih slojeva glasačkog tijela. Ovakav strah izbornih lista, slično kao i na nacionalnom nivou, dovodi do političkih kalkulacija, koje dovode do kretanja linijom manjeg otpora, odnosno isključivanja LGBTIQ osoba iz javnog diskursa.

Dodatna komponenta koja je prepoznata u samoj analizi programa/kampanja izbornih lista jeste otvorenost pojedinih predstavnika/ca u zastupanju ideja ograničavanja prava LGBTIQ zajednice na slobodno okupljanje, organizovano djelovanje, pravo na regulisanje istopolnih zajednica, kao i određenih pitanja koja još uvijek nisu otvorena među crnogorskim LGBTIQ pokretom, kao što su pitanja usvajanja djece ili hraniteljstva.

Istraživački tim je prilikom analize kampanja uočio da nije bilo javno autovanih LGBTIQ osoba u samim kampanjama, bilo direktno, bilo kroz promotivne spotove, ili u bilo kojoj drugoj formi angažovanja u kampanjama. Ali, značajno je napomenuti da je samo jedna izborna lista navela da ima LGBTIQ osobu koja je autovana u okviru same izborne liste. Ovim se takođe uviđa i dalje prisutan, već pomenuti otklon političkih subjekata na lokalnom i nacionalnom nivou da omogućuje direktnu participaciju LGBTIQ osoba u politici. Sama činjenica da pet od ukupno deset izbornih lista nisu dostavile svoje odgovore ukazuje na nesprijetnost političkih lidera za uključivanje LGBTIQ osoba, kako u politički diskurs, tako i u javni život u Glavnom gradu.

Od svih analiziranih programa, LGBTIQ osobe se direktno pominju samo u jednom slučaju u pozitivnom smislu, dok se u programu dvije izborne liste LGBTIQ tematika pominje u negativnom kontekstu, odnosno u kontekstu zabrane ili ograničavanja prava LGBTIQ zajednice. Ovi stavovi su dodatno osnaženi višestrukim javnim nastupima jedne izborne liste, koji su sadržali jasne elemente diskriminatornog i jezika punog mržnje i homo/bi/transfobije. U sklopu analize ostalih izbornih lista nema pominjanja LGBTIQ osoba u direktnom kontekstu.

Svjesni činjenice da je prvi korak u rješavanju problema upravo njegovo prepoznavanje, nadamo se da će ovo istraživanje i sveukupan izvještaj biti ne samo korisna alatka svim LGBTIQ osobama u Glavnom gradu prilikom njihovog odabira izborne liste, već i podsjetnik da se inkluzivno društvo ne može graditi bez punopravnog učešća svih građana/ki.

Konačno, cijenimo da činjenica da su samo tri izborne liste uzele učešće u istraživanju jasno govori o tome koliko su ljudska prava LGBTIQ osoba gotovo nevažna na lokalnom nivou, te koliko se značaja uopšte pridaje položaju manjinskih i diskriminiranih grupa u Glavnom gradu. Stoga pozivamo sve političke subjekte na lokalnim nivoima da se ozbiljnije posvete pitanju ljudskih prava LGBTIQ osoba, kao i svih drugih marginalizovanih zajednica.

REFERENCE

Vijesti online – <http://www.vijesti.me>
Cafe del Montenegro – <http://www.cdm.me>
Radio televizija Crne Gore – <http://www.rtcg.me>
Portal Standard – <http://www.standard.co.me>
FOS Media – <http://www.fosmedia.me>
Dnevne novine Dan – <http://www.dan.co.me>
Dnevni list Pobjeda – <http://www.pobjeda.net>
Demokratska partija socijalista – <http://www.dps.me>
Demokratska partija socijalista (Facebook) – <https://www.facebook.com/dps.mne/>
Saša Mijović (Facebook) – <https://www.facebook.com/sasa.mijovic.5>
Građanski savez za promjene – <http://www.gradjanskisavez.me/>
Građanski savez za promjene (Facebook) – <https://www.facebook.com/gradjanskizapromjene/>
Ujedinjena Crna Gora (Facebook) – <https://www.facebook.com/ujedinjenacg/>
Sve za moj grad – DF – SNP (Facebook) – <https://www.facebook.com/svezamojgrad/>
Socijaldemokrate Crne Gore – <http://sdcg.me/>
Socijaldemokrate Crne Gore (Facebook) – <https://www.facebook.com/sdcrnegore/>
Prava Crna Gora – <http://markomilacic.me/>
Prava Crna Gora (Facebook) – <https://www.facebook.com/markomilacic1985/>
Demokratska Crna Gora – <http://demokrate.me/>
Demokratska Crna Gora (Facebook) – <https://www.facebook.com/demokraskacrnagora/>

